

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kaheksas koda)

8. detsember 2022*

Eelotsusetaotlus – Isikute vaba liikumine – ELTL artikkel 45 – Töötajad – Määrus (EL) nr 492/2011 – Artikli 7 lõiked 1 ja 2 – Võrdne kohtlemine – Sotsiaalsed soodustused – Toitjakaotuspension – Registreeritud elukaaslased – Liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt makstakse toitjakaotuspensioni tingimusel, et teises liikmesriigis õiguspäraselt sõlmitud ja registreeritud kantud kooselu on kantud riiklikkusse registreeritud

Kohtuasjas C-731/21,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Cour de cassationi (Luksemburgi kassatsioonikohus) 25. novembri 2021. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 1. detsembril 2021, menetluses

GV

versus

Caisse nationale d'assurance pension,

EUROOPA KOHUS (kaheksas koda),

koosseisus: koja president M. Safjan (ettekandja), kohtunikud N. Jääskinen ja M. Gavalec,

kohtujurist: A. M. Collins,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- GV, esindaja: *avocat* P. R. Mbonyumutwa,
- Caisse nationale d'assurance pension, esindajad: *avocats* A. Charton ja M. Thewes,
- Euroopa Komisjon, esindajad: B.-R. Killmann ja D. Martin,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada ELTL artikleid 18, 45 ja 48 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta määruse (EL) nr 492/2011 töötajate liikumisvabaduse kohta liidu piires (ELT 2011, L 141, lk 1), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. aprilli 2016. aasta määrusega (EL) 2016/589 (ELT 2016, L 107, lk 1) (edaspidi „määrus nr 492/2011“), artikli 7 lõiget 2.
- 2 Taotlus on esitatud Prantsuse kodaniku GV ja caisse nationale d'assurance pensioni (riiklik pensionikindlustuskassa, Luksemburg) vahelises kohtuvaidluses riikliku pensionikindlustuskassa keeldumise üle maksta GV-le toitjakaotuspensionini pärast tema elukaaslase surma.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus nr 883/2004

- 3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (ELT 2004, L 166, lk 1; ELT eriväljaanne 05/05, lk 72), mida on muudetud komisjoni 19. detsembri 2013. aasta määrusega (EL) nr 1372/2013 (ELT 2013, L 346, lk 27) (edaspidi „määrus nr 883/2004“), artikli 3 „Reguleerimisala“ lõike 1 punktis e on ette nähtud, et määrust nr 883/2004 kohaldatakse toitjakaotushüvitisi käsitlevate sotsiaalkindlustusalaste õigusaktide suhtes.
- 4 Määruse artikkel 4 „Võrdne kohtlemine“ sätestab:
„Kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti, võimaldatakse isikutele, kelle suhtes käesolevat määrust kohaldatakse, iga liikmesriiki õigusaktide alusel samasuguseid soodustusi ja nende suhtes kehtivad samasugused kohustused kui nimetatud riigi kodanike suhtes.“
- 5 Määruse artikli 5 „Hüvitiste, tulu, faktide või sündmuste võrdne kohtlemine“ punkt b näeb ette:
„Kui käesolevas artiklis ei ole sätestatud teisiti ning pidades silmas kehtestatud eri rakendussätteid, kohaldatakse järgmist:
[...]
b) kui pädeva liikmesriigi õigusaktide alusel võib teatavate faktide või sündmuste esinemisel olla õiguslikke tagajärgi, võtab nimetatud liikmesriik arvesse mis tahes liikmesriigis aset leidvaid sarnaseid fakte või sündmusi nii, nagu need oleksid aset leidnud tema enda territooriumil.“

Määrus nr 492/2011

- 6 Määruse nr 492/2011 artikli 7 lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Töötajat, kes on liikmesriigi kodanik, ei tohi teise liikmesriigi territooriumil tema kodakondsuse tõttu kohelda ükskõik milliste tööhõive- ja töötingimuste suhtes teisiti kui selle riigi kodanikest töötajaid, eelkõige seoses töötasu, vallandamise ja töötuks jäämise puhul tööle ennistamise või uue töökoha leidmisega.

2. Tal on samad sotsiaalsed ja maksusoodustused kui selle riigi kodanikest töötajatel.“

Määrus (EL) 2016/1104

- 7 Nõukogu 24. juuni 2016. aasta määrus (EL) 2016/1104, millega rakendatakse tõhustatud koostööd kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, registreeritud kooselu varaga seotud otsuste tunnustamise ja täitmise valdkonnas (ELT 2016, L 183, lk 30), lubab elukaaslastel määrata või muuta õigust, mida kohaldatakse nende registreeritud kooselust tulenevate varaliste tagajärgede suhtes.

- 8 Määruse artikkel 1 „Kohaldamisala“ näeb ette:

„1. Käesolevat määrust kohaldatakse registreeritud kooselust tulenevate varaliste tagajärgede suhtes.

Seda ei kohaldata maksu-, tolli- ega haldusasjade suhtes.

2. Käesoleva määruse kohaldamisalast jäetakse välja:

[...]

b) registreeritud kooselu eksisteerimine, kehtivus või tunnustamine;

[...]

e) sotsiaalkindlustus;

[...]“.

Luksemburgi õigus

Sotsiaalkindlustusseadustik

- 9 Sotsiaalkindlustusseadustiku (code de la sécurité sociale) artikkel 195 sätestab:

„Ilma et see piiraks muude ette nähtud tingimuste kohaldamist, on toitjakaotuspensionile õigus sellise surnud isiku abikaasal või elukaaslasel 9. juuli 2004. aasta seaduse teatavate kooseluvormide õiguslike tagajärgede kohta [(*Mémorial* A 2004, lk 2020)] artikli 2 tähenduses, kellele maksti käesoleva seadustiku alusel määratud vanadus- või invaliidsuspensiooni või kes oli viimase kolme aasta jooksul enne riski realiseerumist vähemalt 12 kuud kindlustatud artiklite 171, 173 ja 173*bis* alusel. [...] Nimetatud kindlustusperioodi ei nõuta siiski juhul, kui kindlustatud isiku surma põhjustas

kindlustuse kehtivuse ajal õnnetusjuhtum või käesoleva seadustiku sätete kohaselt tunnustatud kutsehaigus.“

10 Selle seadustiku artikli 196 kohaselt:

„1. Toitjakaotuspensioni ei maksta abikaasale või elukaaslasele 9. juuli 2004. aasta seaduse teatavate kooseluvormide õiguslike tagajärgede kohta artikli 2 tähenduses juhul:

- kui abielu või kooselu sõlmiti vähem kui aasta enne kindlustatud isiku surma või enne invaliidsuse või vanaduse tõttu pensionile jäämist;
- kui abielu või kooselu sõlmiti vanaduspensioni või invaliidsuspensioni saajaga.

2. [Lõiget 1] ei kohaldata, kui vähemalt üks järgmistest tingimustest on täidetud:

- a) kui kindlustatud isiku surma või invaliidsuse tõttu pensionile jäämise otsene põhjus on vahetult pärast abielu või kooselu juhtunud õnnetus;
- b) kui surma ajal on olemas abielu või kooselu kestel sündinud või eostatud laps või abieluväline laps, kellele on vanemate abiellumisega antud abielust sündinud lapse õigused;
- c) kui surnud pensionisaaja ei olnud oma abikaasast või elukaaslasest vanem rohkem kui 15 aastat ning abielu või kooselu oli surma hetkeks kestnud vähemalt ühe aasta;
- d) kui abielu või kooselu oli pensionisaaja surma hetkeks kestnud vähemalt kümme aastat.“

9. juuli 2004. aasta seadus

11 9. juuli 2004. aasta seaduse teatavate kooseluvormide õiguslike tagajärgede kohta (loi du 9 juillet 2004, relative aux effets légaux de certains partenariats), mida on muudetud 3. augusti 2010. aasta seadusega (*Mémorial* A 2010, lk 2190) (edaspidi „9. juuli 2004. aasta seadus“), artikkel 2 sätestab:

„K kooselu käesoleva seaduse tähenduses on kooselu kahe erisoolise või samasoolise isiku (edaspidi „elukaaslased“) vahel, kes elavad paarisuhtes ja on esitanud ühise avalduse vastavalt artiklile 3.“

12 Seaduse artiklis 3 on ette nähtud:

„Elukaaslased, kes soovivad esitada kooseluavalduse, esitavad isiklikult ja ühiselt oma ühise elukoha järgse omavalitsuse perekonnaseisuametnikule kirjaliku avalduse oma kooselu kohta ja poolte varasuhteid käsitleva lepingu olemasolu kohta, kui selline leping on nende vahel sõlmitud.

Perekonnaseisuametnik kontrollib, kas pooled vastavad käesolevas seaduses sätestatud tingimustele, ja kui see on nii, väljastab mõlemale poolele tõendi, milles kinnitatakse, et nende kooselu on registreeritud.

Isikute puhul, kelle sünnitunnistus on koostatud või registreeritud Luksemburgis, lisatakse kummagi elukaaslase sünnitunnistuse juurde märged registreeritud kooselu kohta.

Perekonnaseisuametniku algatusel saadetakse avaldus, mis vajaduse korral sisaldab märgatavat varasuhete lepingu kohta, kolme tööpäeva jooksul peaprokuratuurile, et see kantaks perekonnaseisuaktide registrisse ja uue tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 1126 jj nimetatud registrisse.

Registreeritud kooselu jõustub poolte vahel alates kuupäevast, millega perekonnaseisuametnik on avalduse vastu võtnud. Kolmandate isikute suhtes kehtib see alates rahvastikuregistrisse kandmise kuupäevast.

Suurhertsogi määrusega võib määrata kindlaks avalduse ja lisatud dokumentide sisu ja vorminõuded.“

13 Seaduse artikkel 4 on sõnastatud järgmiselt:

„Artiklis 3 nimetatud avalduse esitamiseks peavad mõlemad pooled:

1. olema teovõimelised vastavalt tsiviilseadustiku artiklitele 1123 ja 1124;
2. mitte olema abielus ega muus vormis kooselus;
3. mitte olema sugulased ega hõimlased astmes, mis on tsiviilseadustiku artiklite 161–163 ja artikli 358 teise lõigu kohaselt keelatud;
4. elama seaduslikult Luksemburgi territooriumil.

Punkt 4 kehtib ainult ühenduseväliste riikide kodanike suhtes.“

14 Seaduse artikkel 4-1 näeb ette:

„Elukaaslased, kes on registreerinud oma kooselu välismaal, võivad esitada peaprokuratuurile taotluse kanda kooselu rahvastikuregistrisse ja uue tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 1126 jj nimetatud registrisse, tingimusel et mõlemad pooled vastasid kooselu sõlmimise ajal artiklis 4 sätestatud tingimustele.

Suurhertsogi määrusega võib määrata kindlaks taotluse ja lisatud dokumentide vorminõuded.“

Uus tsiviilkohtumenetluse seadustik

15 Uue tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 1126 näeb ette:

„Väljavõtteid dokumentidest ja kohtuotsustest, mis tuleb säilitada rahvastikuregistris, hoitakse peaprokuratuuris.

[...]“.

16 Seadustiku artikkel 1127 sätestab:

„Rahvastikuregistris säilitatavate dokumentide ja kohtulahendite avalikustamine tagatakse kaitstud isiku nimele mehaanilise või elektroonilise registrisse kande tegemisega. Registrikanne näitab dokumendi või kohtulahendi registreerimisnumbrit eelmise artikli teises lõigus nimetatud registris.

[...]“.

17 Seadustiku artikli 1129 kohaselt:

„Igale taotlejale võib väljastada rahvastikuregistris säilitatavate väljavõtete koopiaid. Kui registrisse on tehtud märge registrist kustutamise kohta, võib rahvastikuregistris säilitatavate väljavõtete koopiaid väljastada üksnes riigi peaprokuröri loal.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 18 Põhikohtuasja kassaator ja tema elukaaslane, kes mõlemad on Prantsuse kodanikud ja elasid Prantsusmaal, registreerisid 22. detsembril 2015 tribunal d'instance de Metzis (Metzi esimese astme kohus, Prantsusmaa) nõuetekohaselt tsiviilõigusliku solidaarsuspakti (*pacte civil de solidarité*, edaspidi „PACS“) ühise avalduse. Mõlemad töötasid Luksemburgis.
- 19 Põhikohtuasja kassaatori elukaaslane suri 24. oktoobril 2016 tööõnnetuse tagajärjel. Põhikohtuasja kassaator taotles 8. detsembril 2016 riiklikult pensionikindlustuskassalt toitjakaotuspensioni.
- 20 See taotlus jäeti 27. novembril 2017 rahuldamata põhjendusega, et kuna Prantsusmaal registreeritud PACS ei olnud ajal, mil mõlemad lepingupooled olid elus, kantud Luksemburgi rahvastikuregistrisse, ei ole see kolmandate isikute suhtes kehtiv.
- 21 Conseil arbitral de la sécurité sociale (sotsiaalkindlustuse lepituskomisjon, Luksemburg) jättis 18. märtsi 2020. aasta otsusega rahuldamata põhikohtuasja kassaatori kaebuse riikliku pensionikindlustuskassa 27. novembri 2017. aasta otsuse peale, millega keelduti talle toitjakaotuspensioni maksmisest.
- 22 Conseil supérieur de la sécurité sociale (kõrgem sotsiaalkindlustuskomisjon, Luksemburg) jättis 25. juuni 2020. aasta otsusega riikliku pensionikindlustuskassa otsuse muutmata.
- 23 Põhikohtuasja kassaator esitas selle otsuse peale Cour de cassationile (Luksemburgi kassatsioonikohus) kassatsioonkaebuse. Kassatsioonkaebuse põhjendamiseks tugineb ta eelkõige väitele, et on rikutud ELTL artikleid 18 ja 45, mis käsitlevad vastavalt kodakondsuse alusel diskrimineerimise keeldu ja töötajate vaba liikumist, ning määruse nr 492/2011 artikli 7 lõiget 2.
- 24 Cour de cassation (kassatsioonikohus) leidis 25. novembri 2021. aasta otsuses, et Luksemburgi õigusnormide kohaselt ei ole Luksemburgi kodakondsusega elukaaslaste ja teise liikmesriigi kodanikest elukaaslaste vahel otsest diskrimineerimist, olenemata sellest, kas kooselu on sõlmitud Luksemburgis või välisriigis.
- 25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus siiski kahtleb, kas võib olla tegemist kaudse diskrimineerimisega, kuivõrd teises liikmesriigis oma kooselu juba registreerinud elukaaslastele 9. juuli 2004. aasta seaduse artikliga 4-1 kehtestatud kohustus registreerida oma kooselu ka Luksemburgi perekonnaseisuaktide registris, et saada muu hulgas toitjakaotuspensioni, mõjutab eriti piirialatöötajaid, nimelt töötajaid, kes töötavad Luksemburgis, aga elavad Luksemburgiga piirnevas riigis.

- 26 Neil asjaoludel otsustas Cour de cassation (kassatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas Euroopa Liidu õigusega, eelkõige ELTL artiklitega 18, 45 ja 48 ning [määruse nr 492/2011] artikli 7 lõikega 2 on vastuolus sellised liikmesriigi õiguse sätted nagu [...] sotsiaalkindlustusseadustiku artikkel 195 ja [9. juuli 2004. aasta seaduse] artiklid 3, 4 ja 4–1, mis seavad selle, kas päritoluliikmesriigis õiguspäraselt sõlmitud ja registreeritud tsiviilpartnerluse elusolevale partnerile makstakse toitjakaotuspensioni, millele tal on õigus seetõttu, et surnud partner töötas vastuvõtvast liikmesriigis, sõltuvaks tingimusest, et tsiviilpartnerlus on kantud selle riigi peetavasse registrisse, selleks et kontrollida, kas täidetud on kõnealuse liikmesriigi õiguses nõutud sisulised tingimused tsiviilpartnerluse tunnustamiseks ja selle kehtimiseks kolmandate isikute suhtes, samas kui toitjakaotuspensioni maksmine vastuvõtvast liikmesriigis sõlmitud tsiviilpartnerluse elusolevale partnerile sõltub üksnes sellest, kas tsiviilpartnerlus on selles liikmesriigis õiguspäraselt sõlmitud ja registreeritud?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 27 Kõigepealt tuleb märkida, et kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab oma küsimuses ELTL artiklitele 18 ja 48, ei ole need põhikohtuasjas asjakohased.
- 28 ELTL artikli 18 kohta tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et see aluslepingu säte on iseseisvalt kohaldatav üksnes sellistes liidu õigusega reguleeritud olukordades, mille tarvis ei ole aluslepingus ette nähtud diskrimineerimiskeelu erinorme. Töötajate vaba liikumise valdkonnas rakendatakse aga diskrimineerimiskeelu põhimõtet ELTL artikliga 45 ja määrusega nr 492/2011 (vt selle kohta 30. mai 1989. aasta kohtuotsus komisjon vs. Kreeka, 305/87, EU:C:1989:218, punktid 12 ja 13, ning 25. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus Prete, C-367/11, EU:C:2012:668, punktid 18 ja 19).
- 29 Mis puudutab ELTL artiklit 48, siis tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et selle sätte eesmärk ei ole kehtestada vahetult kohaldatavat õigusnormi kui sellist, vaid see on õiguslik alus sotsiaalkindlustuse valdkonnas töötajate vaba liikumise tagamiseks vajalike meetmete võtmiseks (vt selle kohta 10. märtsi 2011. aasta kohtuotsus Casteels, C-379/09, EU:C:2011:131, punkt 14). Praegu sisalduvad sellised meetmed määruses nr 883/2004.
- 30 Seega tuleb asuda seisukohale, et oma ainsa küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas ELTL artiklit 45 ja määruse nr 492/2011 artikli 7 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus vastuvõtva liikmesriigi õigusnorm, mis näeb ette, et teises liikmesriigis õiguspäraselt sõlmitud ja registreeritud kooselu elusolevale elukaaslasele makstakse toitjakaotuspensioni – millele tal on õigus sel alusel, et tema surnud elukaaslane töötas esimesena nimetatud liikmesriigis – tingimusest, et kooselu on varem kantud selle riigi peetavasse registrisse.
- 31 Mis puudutab ELTL artikli 45 ja määruse nr 492/2011 artikli 7 tõlgendamist, siis väljakujunenud kohtupraktika järgi keelab nendes sätetes kehtestatud võrdse kohtlemise põhimõte nii ilmse kodakondsusel põhineva diskrimineerimise kui ka kõik varjatud diskrimineerimise vormid, mis teistest eristuskriteeriumidest lähtudes viivad tegelikult sama tulemuseni (vt selle kohta 12. veebruari 1974. aasta kohtuotsus Sotgiu, 152/73, EU:C:1974:13, punkt 11, ja 13. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Gemeinsamer Betriebsrat EurothermenResort Bad Schallerbach, C-437/17, EU:C:2019:193, punkt 18).

- 32 Euroopa Kohus on selles kontekstis täpsustanud, et riigisisene õigusnorm, mida kohaldatakse küll kodakondsuse alusel vahet tegemata, kujutab endast siiski kaudset diskrimineerimist, kui see võib oma olemuselt mõjutada pigem teiste liikmesriikide kodanikest töötajaid kui selle riigi töötajaid ning kui seetõttu tekib oht, et esimesena mainitud koheldakse halvemini, välja arvatud juhul, kui see on objektiivselt põhjendatud ja taotletava eesmärgiga proportsionaalne (vt selle kohta 23. mai 1996. aasta kohtuotsus O'Flynn, C-237/94, EU:C:1996:206, punkt 20, ja 13. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Gemeinsamer Betriebsrat EurothermenResort Bad Schallerbach, C-437/17, EU:C:2019:193, punkt 19).
- 33 Luksemburgi õigusnormid sellisena, nagu neid kohaldatakse praeguses asjas, kehtestavad teises liikmesriigis selle riigi asjakohaste eeskirjade kohaselt sõlmitud ja registreeritud kooselu suhtes tingimuse, mis ei kehti Luksemburgis sõlmitud kooselu suhtes.
- 34 Nimelt kohaldas riiklik pensionikindlustuskassa 9. juuli 2004. aasta seaduse artiklit 4-1, nõudes, et teises liikmesriigis juba registreeritud kooselu kantakse ka Luksemburgi perekonnaseisuaktide registrisse, mis tähendab, et elukaaslased esitavad sellekohase taotluse Luksemburgi peaprokuratuurile. On tõsi, et Luksemburgis sõlmitud ja ametlikult kinnitatud kooselu kantakse samuti Luksemburgi perekonnaseisuaktide registrisse, kuid kanne tehakse nimetatud seaduse artikli 3 kohaselt „perekonnaseisuametniku algatusel“. See kanne tehakse seega automaatselt ja selle perekonnaseisuametniku algatusel, kes kooselu ametlikult kinnitas. Kuna need õigusnormid võivad seada teiste liikmesriikide kodanikud ebasoodsamasse olukorda, põhjustavad need kaudselt kodakondsuse alusel ebavõrdset kohtlemist.
- 35 Seega tuleb kontrollida, kas see ebavõrdne kohtlemine on objektiivselt põhjendatud ja proportsionaalne.
- 36 Sellega seoses selgub esiteks, et põhikohtuasjas kõne all olevad Luksemburgi õigusnormid annavad Luksemburgi ametiasutustele õiguse kontrollida, kas sotsiaalkindlustusseadustikus elukaaslasele toitjakaotuspensioni maksmiseks ette nähtud tingimused on täidetud, ning tagavad kooselu kehtivuse kolmandate isikute suhtes. On õiguspärane, kui liikmesriik tagab, et riiklikest vahenditest rahastatavat ja elusolevale elukaaslasele tema elukaaslase surma tõttu, mis saabus tööõnnetuse tagajärjel, makstavat toitjakaotuspensioni makstakse ainult isikule, kes suudab tõendada, et ta oli surnud töötaja elukaaslane.
- 37 Samas on Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt riigisisened õigusnormid taotletava eesmärgi saavutamiseks sobivad üksnes juhul, kui nad vastavad tõepoolest huvile saavutada see eesmärk ühtselt ja süstemaatiliselt (vt selle kohta 10. märtsi 2009. aasta kohtuotsus Hartlauer, C-169/07, EU:C:2009:141, punkt 55, ja 11. juuli 2019. aasta kohtuotsus A, C-716/17, EU:C:2019:598, punkt 24).
- 38 Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust nähtub, et põhikohtuasjas puudub vaidlus selle üle, et sisulised tingimused, mida Luksemburgi sotsiaalkindlustusseadustikus elusolevale elukaaslasele tema elukaaslase surma tõttu toitjakaotuspensioni maksmiseks nõutakse, on täidetud. Riiklik pensionikindlustuskassa põhjendas põhikohtuasja kassaatorile toitjakaotuspensioni maksmisest keeldumist ainuüksi sellega, et tema ja tema elukaaslase kooselu ei olnud kantud Luksemburgi perekonnaseisuaktide registrisse.
- 39 Sellega seoses tuleb tõdeda, et teistes liikmesriikides sõlmitud kooselu registreerimine Luksemburgi perekonnaseisuaktide registris ei ole kohustus, vaid üksnes võimalus. 9. juuli 2004. aasta seaduse artikkel 4-1 sätestab, et elukaaslased võivad esitada peaprokuratuurile

registreerimise taotluse. Ent nagu Euroopa Komisjon oma seisukohtades märkis, kui registrisse kandmine ei ole kohustuslik, ei saa seda järjekindlalt pidada formaalsuseks, mis on tingimata vajalik selleks, et kontrollida, kas teises liikmesriigis registreeritud kooselu vastab 9. juuli 2004. aasta seaduses sätestatud sisulistele tingimustele, ja tagada kooselu kehtivus kolmandate isikute suhtes.

- 40 Toitjakaotuspensioni maksmisest keeldumine põhjusel, et pensionitaotluse aluseks olev kooselu ei ole Luksemburgis registreeritud, läheb igal juhul kaugemale sellest, mis on vajalik taotletava eesmärgi saavutamiseks, ja rikub seega käesoleva kohtuotsuse punktis 32 meenutatud proportsionaalsuse põhimõtet.
- 41 Nimelt on ühelt poolt selge, nagu nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et sellise ametliku dokumendi esitamine, mille on väljastanud kooselu sõlmimise liikmesriigi pädev asutus, on piisav selleks, et tagada kooselu kehtivus teise liikmesriigi ametiasutuste suhtes, kes vastutavad toitjakaotuspensioni maksmise eest, välja arvatud juhul, kui teatud asjaolud annavad alust kahelda selle dokumendi õigsuses (vt analoogia alusel 2. detsembri 1997. aasta kohtuotsus Dafeki, C-336/94, EU:C:1997:579, punkt 19). Sellisel juhul saaks viimati nimetatud liikmesriigi ametiasutuste mis tahes kahtlused kõrvaldada infonõude esitamisega kooselu registreerinud ametiasutustele, et veenduda kooselu autentsuses.
- 42 Teiselt poolt, kuna kohaldatavates riigisisestes õigusnormides puudub tingimus kõnealuse kooselu registrisse kandmise tähtaja kohta, siis ei takista miski seda, et registrisse kandmine, mida tuleb eristada kooselu registreerimisest kooselu sõlmimise liikmesriigi pädevate ametiasutuste poolt, toimub kuupäeval, mil toitjakaotuspensioni taotletakse, mis võimaldaks samuti saavutada nende õigusnormidega taotletavat eesmärki. Eelotsusetaotlusest aga ei nähtu, et põhikohtuasjas oleks seda võimalust kasutatud.
- 43 Eeltoodut arvestades tuleb seega esitatud küsimusele vastata, et ELTL artiklit 45 ja määruse nr 492/2011 artiklit 7 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus vastuvõtva liikmesriigi õigusnorm, mis näeb ette, et teises liikmesriigis õiguspäraselt sõlmitud ja registrisse kantud kooselu elusolevale elukaaslasele makstakse toitjakaotuspensioni – millele tal on õigus sel alusel, et tema surnud elukaaslane töötas esimesena nimetatud liikmesriigis – tingimusel, et kooselu on varem kantud selle riigi peetavasse registrisse.

Kohtukulud

- 44 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kaheksas koda) otsustab:

ELTL artiklit 45 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta määruse (EL) nr 492/2011 töötajate liikumisvabaduse kohta liidu piires, muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. aprilli 2016. aasta määrusega (EL) 2016/589, artiklit 7

tuleb tõlgendada nii, et

nendega on vastuolus vastuvõtva liikmesriigi õigusnorm, mis näeb ette, et teises liikmesriigis õiguspäraselt sõlmitud ja registrisse kantud kooselu elusolevale elukaaslasele makstakse toitjakaotuspensioni – millele tal on õigus sel alusel, et tema surnud elukaaslane töötas esimesena nimetatud liikmesriigis – tingimusel, et kooselu on varem kantud selle riigi peetavasse registrisse.

Allkirjad